

REGISTERBLAD

Namn: Lars Hjelm

Datum: 2006-06-02

Område av riksintresse för naturvård i Uppsala län

Områdesnummer: NRO 03 035

Områdesnamn: BISKOPS-ARNÖ - SANDVIKSÅSEN

Kommun: Håbo

Kartblad: 11 H SO

Area: ca 570 ha

Naturgeografisk region: 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslätter och sjöbäcken

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Mälardalens odlingsbygder

Landskapsform: Slätt med relativ höjd lägre än 20 m

Riksvärde

Skog	Lövskog Ädellövskog Barrblandskog	Flora, fauna
Limnogen strandkomplex	Strandäng Strandsumpskog	Flora, fauna

Värdeomdöme: Biskops-Arnö, och särskilt dess södra hälft uppvisar ett av Mälarens förnämligaste ädellövrika herrgårdslandskap. De lummiga, lövrika markerna har utnyttjats för bete och slätter. Nu uppvisar de alla stadier av igenväxning och utgör därigenom ett eminent område för studier av förändringar i odlingslandskapet. Området är mångformigt med lundpartier, torrbackspartier, hagmarker m m. Biskops-Arnö hyser en riklig förekomst av ädellövträd och är med sitt kulturlandskap, sina lundar och sin örtrikedom mycket tilltalande. Stranden vid Biskops-Arnö utgör ett limnologiskt strandkomplex med beteshävdad strandäng.

Sandviksåsen är ett dominerande inslag i landskapet. Åsen är av betydelse för geomorfologi och som utflyktsområde med bl a en utmärkt badplats på Sandreveln - en tvärås på västra sidan, säregen torrängsvegetation och goda utsiktsplatser med vida utblickar över omgivningarna.

Huvudkriterier:

- A Område med framstående exempel på naturtyper som särskilt väl visar landskapets utveckling
- C Område med hotade eller sårbara naturtyper och arter
- D Område med mycket rik flora och fauna

Stödskriterier: Storlek, mångformighet, nyckelområde, betydelse för flora och fauna

Förutsättningar för bevarande: Då området till stora delar utgörs av ett kulturlandskap (betesmarker, strandängar, löväng) och mycket av dess värden ligger häri, är det viktigt att försöka upprätthålla en oförändrad markanvändning (med avseende på präglade markanvändning). Inom vissa områden kan det vara svårt att bibehålla vårdformen och ingrepp som t ex röjning kan vara nödvändiga. Några hektar äldre naturliga lövskogar och ek – avenbokskog bör lämnas för i huvudsak fri utveckling.

Verksamheter som kan skada värdena i kulturlandskapet och lövskogspartierna: Avverkning, täkt, dikning, vägdragning, bebyggelse, upphörd hävd, gödsling, kalkning, insådd och kemisk bekämpning. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att de skyddas mot dränering, vattenreglering och dämning.

Säkerställande: Natura 2000, naturreservat (Sandviksåsen), förordnade till skydd för landskapsbilden, klass I i Länsstyrelsens naturvårdprogram. Tillhör kategorin ”värdefulla fastigheter” enligt 16§ förordningen om statliga byggnadsminnen, ett instrument för att bevara historiskt viktiga fastigheter i ursprungligt skick, både vad beträffar byggnader, landskap och markanvändning.

Områdets huvuddrag: Biskops-Arnö är en svagt kuperad, drygt 30 m hög moränö med endast smärre kala berggrundspartier. En stor del av ön täcks av lera. Tvärs över ön sträcker sig två åkerområden. Det är dels ett nordligt, flackt parti och dels ett småkuperat, av ädellövträdsbevuxna kullar söndersplittrat parti som i stort täcker öns södra hälft. Åkerområdena skiljs av ett flackt barrskogsparti som sträcker sig över öns centrala, 20-30 m höga del. Skogen består förutom av tall och gran, även av ädelgran, lärk samt smärre inslag av bl a lind och bok.

Öns södra hälft är rik på ädellövträdsdominerade bryn och lundpartier av skiftande slutenhet. Här finns ännu glesa, betespräglade ekbackar, helt slutna, örtrika alm- askdominerade lundar eller partier som befinner sig i ett mellanstadium med karaktär av igenväxande löväng. På öns södra del finns ett påfallande stort antal grova hagmarksekar. I dessa ädellövträdsdominerade marker finns ett rikt utvecklat insektsliv. Ca 500 meter ostnordost om folkhögskolan finns en löväng som visar spår av både slåtter och lövtäkt i form av slåttergynnad markflora och gamla träd med spår av hamling. Idag hävdas ängen genom sent bete.

Biskops-Arnö har p g a de varierande miljöerna en mycket artrik flora och fauna, varav ett stort antal hotade och sårbara arter. 154 rödlistade arter är kända från området. De flesta av dessa är knutna till trädskiktet, främst gamla lövträd av hagmarkstyp.

Stränderna runt Biskops-Arnö utgör ett limnogen strandkomplex som består av strandängar, vassar och strandskog. Strandängarna är av varierande typ. Vissa betas intensivt och har en rik flora, andra betas mer extensivt. Klibbalstrandskog finns i smala stråk innanför strandängarna. Stränderna representerar ett tvärsnitt av strandvegetation i Mälaren med olika grader av kulturpåverkan. Intressanta biotoper bildas tillsammans med angränsande naturtyper.

Biskops-Arnö jämte omgivande grunda, vassrika delar av mälarviken Oxen är rika på fåglar. Här förekommer bl a brun kärnhök, bivråk, gräshoppsångare, näktergal, nötkråka, skedand, vattenrall, rördrom och snatterand.

Biskops-Arnö har ett mycket anslående och väl utbildat sk herrgårdslandskap, särskilt på den södra delen. Väsentliga inslag i detta landskap utgör bl a Fästningsberget, ett drygt 20 m högt ädellövträdsbevuxet bergsparti, Kungsträdgårdens öppna löväng och ekhage, Storängsbacken m fl lundbackar på öns sydöstra del, de öppna betade strandängarna längs öns södra stränder, en stigrik och igenväxande hagmark på öns västra del samt ett lundparti, som är ett av de örtrikaste lundpartierna i dessa delar av länet, intill öns södra strand.

Sandviksåsen är en knappt 1,5 km lång del av Uppsalaåsen. Den norra delen är 400 m bred och drygt 50 m hög med svagt välvd hjässa. Mot söder blir åsen smalare, ca 200 m, drygt 30 m hög och skarpt getryggsformad. På åsens starkt ursvallade branta sidor finns talrika, tydligt utbildade fornstrandlinjer. Åsen är glest blockbeströdd.

På den barrskogsbevuxna åsens högsta delar finns en öppen torräng med enstaka träd samt talrika buskar av slån, nypon, oxbär och en. På lägre nivåer blir skogen allt tätare och är en ganska grov, högstammig tall-granskog, bitvis med rika örtinslag.

Referenser:

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1969: Naturvårdsinventering, 6. Håbo kommun.

Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala läns landsting, 1982: Vägvisare till naturen i Uppsala län.

Länsstyrelsen Uppsala län, 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län.

Länsstyrelsen, Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. Medd. 2/1987.

Möller, H., 1977: Beskrivning till jordartskartan Enköping SO. Sveriges geologiska undersökning, ser. Ae nr 20.